

Y. SITALÎN

Kirêkarani dinya yek bigirin

LÎNÎNÎZIM

Û

MESELEY NÎŞTIMANÎ

Berpeçdaneweyekî hawr'ê mîşkof

Û kofalçok Û xel'kî tire

Gor'îni

N. T

1956

Le wergêr'ewe

Em namîlkeyey Sitalîn ke kirawe be kur-
dî le ser tercemey Erebi bergî (11)ey komel'e
nûsrawekanî Sitalînewe wergîrawe kewa
erebîyekey le layen Amojgay Markis-nÊgilis-
Lînîn - Sitalînewe amade kirawe, ke ewîs
Amojgayeke ser be lijney nawendî parti ko-
monîstî yekêti Sovyate .

Nameketanim pê geyişt, be tewawî lew komel'e namane eçû ke her lem habetewe lem çend mangey duwayîda le hawr'êkanî tirewe bom hatûwe . Bel'am min bir'yarim da ke her tenha weramî êwe bidemewe, çunke êwe katêk ke meselekan exene rû ser û boryiş bo wuşekanî da enên, û bem core ebine hoy aşkira kirdinî baseke . Be rastî êwe le namekantana be corêkî na rast bo çar kirdinî mesele eçin. Bel'am ewe basêkî tire wa lêreda qisey lê ekeyin.

Ca ba êste bêyine ser meseleke :

1 . Nasyon⁽¹⁾

Zor demêke markisîste rûsekan tiyori⁽²⁾ taybetî xoyan heye beramber be (Nasyon).

---

(1) Nasyon : أمة

(2) Tiyori : نظرية

Nasyon be pêy em tiyoriye, komel'e xel'kêkî niştécêyew be corêkî mêjûyî pêk hatûwe, û le Ser binçîney beşdarbûn le her çuwar nişane binçîneyêkeyke xuwareweda peyda bûwe, le ser binçîney yekêti ziman û yekêti zemîn û yekêti jiyani abûri û yekêti pêkhatinî giyani kewa lew siruştaneda der ekewê ke pêy ewit-rê kûltûr'î⁽¹⁾ niştimanî. wek aşkiraye em tiyoriye hemû layek le partekemanda danî piya nawe.

Wek le namekanta derkewê, em tiyoriye be natewaw edene qel'em. Le ber ewe pêş-niyartan waye ke çuwar nişanekey Nasyon nîsaneyekî pêncemînî bixirête ser. Mebestîş-man bûnî dewl'etêkî xoyî û ciyawaze. êweş watan danawe ke eger em nişaney pênceme ne bêt nasyon ne hatote bûn û hiç bûnişî bo niye.

---

(1) Kûltûr' : کلتور

Y . SITALÎN

Kirêkaranî دنیا yek bigirin

LÎNÎNÎZIM

Û

MESELEY NÎŞTIMANÎ

Berpeçdaneweyekî hawr'ê mîşkof

Û kofalçok Û xel'kî tîre

Gor'înî

N . T

1956

Min pê m waye ew nexşeyey ke êwe be pêş-
niyar eyden be xoy û nişaney tazey pêncemî-
nêwe bo manay (Nasyon) hel'eyekî yekcar
zile, herweha ne be şêweyekî tiyoryane û ne
le barî piraktîkî (wata siyasîyewe) etiwanrê
pakaney bo bikrê .

Be pêy nexşeketan ebê tenha dan bew
nasyonaneda binêyin ke wa dewl'etî xoyî û
ciyawazyan heye le xel'qî tir, ke nasyonin
bel'am hemû nasyone zor lê kirawekan û le
dewl'tî serbexo bê beş kirawekan ebê le rîzî
nasyonekan layan berîn, herweha têkoşanî
nasyone zorlê kirawekan beramber be zor-
darî niştimanî, û têkoşanî gele jêrdestekan be
pêçewaney, impiyalizmewe pêwîste le ma-
nay, (bizûtnewey niştimanî) û (bizûtnewey
niştimanî rizgarixuwazane) ciya bikeynewe.

Bêcge leweş be pêy nexşeketan, ebê bir'-
yar bideyin ke :

(A) - Îrlendiyekan nebûne Nasyon Çige paş damezrandinî (dewl'etî Îrlendî serbest) ne bê, bel'am le pêş ewede nasyonyan pêk ne ehêna;

(B) - Nerwîciyekan nasyon nebûn ber le wey Nerwêj le Siwêd Ciya bibêtewe, û ne bûne; Nasyon cige paşem ciya bûneweye ne bêt.

(C) - Okraynêkan nasyon nebûn katêk ke Okranya parçeyek bû le Rûsyay Qeyserî, û neşbûne Nasyon cige paş ciya bûneweyan ne bê le Rûsyay Sovyatî le zemanî kor'î Raday nawendiû ferman rewayî Eskorobadiskîda, Bel'am ser le nuwê le nasyon Çûnewe paş ewey Cumhûriyete Okrayniye Sovyatîyekeyan le gel' Cumhûriyetekanî tiri Sovyata yek xist le yekêti Cumhûriyete Soşyaliste kanî Sovyata.

Eştuwanrê jimareyekî zor lem core mîsallane bihênrênewe .

Ca aşkiraye ke nexşeyek em core encame

pir'ûpûçaney lê der biçê, şayanî ewe niye ke bibête nexşeyêkî zanyarî bidrête qel'em.

Nexşeketan le barî piraktîkiyewe (wata siyasiyewe) hiç gumani tiya niye ebête hoy pakane kirdin bo zordariy niştimani û Împiryalizmî kewa mil'ozimekanî hergiz dan be weda nanên ke nasyone zor lê kirawe beşx-ûrâwekan nasyonî rasteqînen, çunke emane dewl'etî niştimani ciyawazyan niye, û way da enên ke em h'al'e heqyan edate dest bo çew sandinewey em nasyonane.

Îtir hiç pêwîst nakat ke bil'êm nexşeketan ebête hoy bexşînî regezperiste borcuwazêkanî cumhûriyete sovyatêkeman, ewaney ke hewil' eden bo ewey îspatî biken ke nasyone Sovyatêkan le nasyonî kewtûn paş yekxistinî cumhûriyete Sovyatiye niştimanêkanyan le yekêti Cumhûriyete soşyalistekani Sovyata.

Ewe meseley (dest lê dan) û (çak kirdin) î

tiyorî markisyaney Rûsiye le barey Nasyonewe .

Îtir le yek şit bewlawe hîçî tir namênê , ewîş dan piyanane be tiyorî markisyaney Rûsîda le barey nasyonewe kewa taçe tiyorîyêkî rasteqîneye .

(2) . Peydabûnî Nasyon û Gor'anyan

Yekêk le hel'e qursekantan eweye ke herdûktan be yek çaw er'wanine hemû ew Nasyonaney ke êste hen, û hîç ciyawazîyekî seretayî le beyinyana nabînin.

Le cîhana gelêk Nasyonî ciyawaz hen . asyonî wa hen le dewrî raper'înî sermayedarîda gor'anyan be serda hatûwe, katêk ke borcuwazêti ser û guwêlakî derebegî ekutayewe û pert û bil'awîy derebegî le naw ebird, û gîşt layekî Nasyonî koekirdewe û be yekêwe elikand . Eme eweye ke nawi

Nasyonî (Nuwê) y be serda bir'awe.

Êwe waezanin ke Nasyon her bûwe û derkewtûwe hetawekû le pêş Sermayedarîşda. Bel'am çon ebê derkewlibê û bûbêt le pêş sermayedarîda, le dewri Derebegîda, katêk ke wul'atan beş beş kirawin be çend Mîrnişînêkî serbêxoy le yek ciyawazewe ke be şîrazey niştimanîyewe be yekewe bend nekirabûn, bel'kû le ser eweşewe, zor be tundî nefrînyan le pêwîstî ew şîrazane ekird. Nasyon be pêçewaney qise nar'astekanî êwewe hergîz ne bûwe û ne şiyawe bibê le hîç dewrêkî pêş sermayedarîda, çunke bajêr'î niştimanî hêşta ne bûwe, herweha nawç ey abûrî û kûltûer'î û niştimanî ne bûwe, le ber ew hoyaney, ke eşê pert û bil'awîy abûrî mîlletêkî nasraw le naw biba û le hemû niştimanêkda çend beşêk ko bikatewe, ke hêşta parçe parçeye, ew hoyane hêşta ne hatûne bûn.

Şitêkî diyare ke regezekanî Nasyon , mebestîşman le yekêti ziman û zemîn û kûltûr' û hetad ...! le asmanewe ne kewtûwete Xuwarewe, bêl'kû bere bere le dewirî pêş sermayedarîda peyda bûwe. Bel'am em regezane ew h'ele hêşta le şêwey gerada bûn, û le çaktirîn doxya çî ne bûn cige seretayek ne bêt bo damezrandinî Nasyon, wata tuwanay damezrandinî le paşe rojda le katî peyda bûnî zurûfî guncawî nasrawda. em tuwanayeş ne bûwe şitêkî rasteqîne cige le dewrî raper'înî sermayedarî û bajêr'e niştimanêkey û nawçe abûrî û kû 'tûr êkanya ne bêt.

Ca bem boneyewe pêwîste le serman destêk rabikêşîn bo wuşe berizekanî Lînin le barey meseley peydabûnî Nasyonekanewe, ke le namîlkey nawbirawya be(ewane hawr'êy gel nîn) û çon le gel' soşyalîste

dîmokratîyekanda ecengên? basî kirdûwe, Lînin le Katî demeteqê kirdinya le gel' Mixayiloviskî gelperist, ke pêy wabûwe pey-dabûnî peywendî niştimanî û yekêtî niştimanî encamî gor'anî peywendî hozayetiye, emey xuwarewey gutûwe :

« kewate, peywendîye niştimaniyekan dirêjbûnewe û peresendinî peywendîye hozayetiyeکانin! Aşkiraye kak Mixayilviskî bari serincî xoy beramber be mêjûy komel' lew çîroke minal'aneyewe wer egirê kewa qutabiyekan be deriz ey xuwênin. mêjûy komel', be pêy em birûbawer'e bê ser û pêye, be kurtî eweye ke her le seretawe xêzan bûwe, ke xêzanîş şaney hemû kome-l'êke... paşan xêzan geşey kirdûwe, be xeyal'î ew, û bûwe be hoz, bel'am ke hoz geşey kirdûwê bûwe be dewl'et. Ca eger kak Mixayiloviskî be fizêkewe em gir'gal'e

minal'aneyê bil'êtewe diyare ewe çi
niye cige bel'geyek ne bê, le pal' gelêk
bel'gey tira, bo ewey ke hîç core zanistîyekî
niye tenanet le barey beserhatî mêjûy
Rûsyawe. Xo eger bitwanrê qise le nawçey
hozayetî bikirê le rûsyay kona, hîç gumani
tiya niye ke em peywendiyê hozayetiyane
nebûwe hetawekû le sedekani nawer'as-
tîşda, wata le dewlî sel'tenetî Moskoda,
manay eweş waye ke dewl'et le ser binçîney
yekêlî yek durust bûwe ke hergîz hozayetî
ne bûwe, bel'kû şitêkî naw Xoyî bûwe,
wata mil'ikdare gewrekan û mutewelî kil'i-
sekan rencberyan le gişt layek wer egirt,
û ew meşaiyatane y ke wa bem core pêk
hatibû yekêtiyekî zemînyaney rût bû. Le
gel' eweşda ne egunca lew dewreda bas le
peywendî niştimanî bikirê be manay taybett
wuşe, çunke dewl'et beş beş bû bû bo çend

parçe zewiyek, bigre hetawekû hendê car,
 bo çend mîrnişînêkî le yek ciya kewa her
 yeke şuwênnewarêkî zîndûy h'ukmî xoyî
 pêşû û siruştî h'ukmî îdarî pêwe diyar bû,
 hendê car be leşkîrî taybetiyekeyewe (Bo-
 yare naw xoyiyekan be leşkîrîtaybetî xoya-
 newe eçûne şer), û sinûrî gûmîrgî xoyan
 hebû û herweha. Meger dewrî taze bil'êt le
 mêjûy Rûsya (ewîş le nîzikey sedey hevde-
 mînewe) kewa be çêşînêkî rast hemû em
 qel'emr'ew û zewî û mîrnişînan e çûne naw
 yek çûne naw yekêkî rasteqîne û bûne laqe
 yekêk. Em çûne naw yekeş sebareî be pey-
 wendî hozayetî nebû cenabî kak Mixaylo-
 viskî, hatawûkû sebareî be dirêjbûnewe û
 peresendîniş nebû, bel'kû sebareî be al'ûgo-
 r'î rû le ziyadî şitûmek bû le beynî em
 qel'emr'ewaneda, û ziydbûnî le ser xoy hê-
 nan û birdîni kûtal' û reg da kutanî bajêr'î

naw xoyî piçkole bû le bajêr'êkî taqûtenha-
da bo gişt Rûsya û le her ewey ar'astekerani
em royîştine û dest be sera giranî bazirgane
sermayedarekan bûn, diyare damezrandinî
em peywendîye niştimaniyane le damezra-
ndinî peywendî borcuwazî bew lawe hiçî tir-
ne bû». «temaşay Berg . 1. la. 72 - 73 Bike»

Ewe bû meseley peydabûnî ewey pêy ;
ewitrê Nasyonî (Nuwê).

Borcuwazêti û parte regezperistekani heta
êsteş lem dewireda her hêzî pêşr'ewî serki-
rdeyî em nasyonane bû. Bela'm peyjey çî-
nayeti le nawî Nasyona bo pêkhênanî yekê-
ti Nasyon, û firawan kirdinî zewî le layen
Nasyonewe le rêgey dagîr kirdinî zewî na
niştimani, û bawer'nebûn û qîneberayeti
berember be Nasyonanî begane, û demkut
kirdinî kemayetiye nelewayetêykan, û yek

girtini le bereyekda le gel' Impiryalizim ,
ewe ebête xorakî mêşki û komel'ayeti û
siyasî em Nasyonane.

Em çeşine nasyonane ebê beçorêk rîz bik-
rên wek nasyonane borcuwazî lewaneş we-
kû nasyonî Ferensî û İnglizi û İtali û nasy-
onî Emerîkay jûrû û gelêk nasyonî tir kewa
lewane eçin. û le rengi ewane nasyonî Rûsî
û Okranî û Teterî û Ermenî û Corcî û gelêk
nasyonî tiri Rûsya ke wextî xoy nasyonî
Borcuwazî bûn ber le wey diktatorî prolî-
tarya cêgîr bibê û rijimî sovyatî le wul'ate-
kemana regdabikutê,

Aşkiraye ke çarenûsî em nasyonane bes-
tirawe be çarenûsî sermayedarîyewe, ma-
nay waye le gel' rûxanî sermayedarîebê
em nasyonane le ser şano ne mênin.

Namîlkekey Sitalîn Markisîzim û meseley
niştimanî em nasyone borcuwazyane egrête

ber çaw katék el'ê : « Nasyon tenha wuleyekî mējûyi niye, bel'kû wuleyekî mējûyiye bo dewrêki nasraw ewiŝ dewri sermayedarî rû le berzîye ». û « Çarenûsi bizûtine-
wey niştimanî, be xoy û derûne borcuwazêkeyewe, be wêneyekî suruŝtî bestrawe
' be çarenûsi borcuwazêliyewe » . û rûxanî duwayî bizûtine-
wey niştimanî nayete di cige le gel' rûxanî borcuwazêti ne bêt » û
« aŝtî bin best nabê be tewawî cige le dinyay soŝyalizima ne bît » .

Eweye meseley nasyone borcuwazêkan.

Bel'am hendê nasyonî tirîŝ hen le cihana. Ewaneŝ Nasyone tazekanî sovyatin , kewa berew gor'an û pêgeyiŝtin er'on le ser binçîney nasyone borcuwazê konekan, paŝ rûxanî sermayedarî le rûsyada, û paŝ derkêŝanî riŝey borcuwazêti û parte regezperistekanî, û paŝ cêgîrbûnî rijimî sovyatî.

Çîni kirêkar û parte Îternasyonalistekey⁽¹⁾ ew dû hêze pêk dênin kewa em nasyone tazane be yekewe elikênê û pêşrewiyan ekat. Şuwênewari⁽²⁾ giyanî û kome-l'ayeli û siyasi em nasyone : yekgirtini çîni kirêkar û cûlyare zeh'metkêşkanî naw nasyone bo rişekêşkirîdîni sermayedarî be nawî damezirandîni soşyalîzîmî serkewtûwe paşan le naw birdîni şuwênewarî zor-darî niştîmaniye be nawî çunyekî û gor'anî nasyonekan û kamiyatiye netawayetiye-kanewe gor'anêki serbest, duwayî ne hêştîni paşmawey regezperîstîye be nawî cê-gîrkirdîni dostayeli le beynî gelana û binbest kirdîni internasyonalîstîye, paşan damezrandîni bereyekî yekgirtûwe legel' hemû nasyone zor lê kirawe beşxurawe-

---

(1) Îternasyonalist : اممي

(2) Şuwênewar : انز

kan, bo tēkoşan be peçewaney siyaseti hel' kutaneser û cengi dagirkirdin, û bo tēkoşan be peçewaney Împiryalizimewe.

Em çeşîne nasyonane ebê bew pēye riz bikrên ke nasyonî soşyalîstîn.

Em nasyone tazane le ser binçiney nasyone borcuwaziye konekan derkewtin û gor'an le eucamî rişekêş kirdinî sermaye-darî û le rêgey ser hel'daneweyan be giyanêki soşyalîzimiye. Kes natuwanê bil'em nasyone soşyalîstîyaney êstey yekêti sovyat, wata nasyonî Rûsî û Okranî û Beler'ûsî û teterî û Başkîrî û Ozbekî û Qazaî û azirbaycanî û corcî û ermenî û gelê nasyonî tir, ciyawaziyeke binçineyiyan heye legel' nasyone konekan, wata legel'ew nas yonaney kewa legel' Borcuwazêtida danû yan ekul'a le Rûsyay kona, û le yektirîş ciyawazbûn saîtir le rûy pekhatinî

cînayêti û ruxsarî manewîyewe bê yan le rûy deskewit û hewil'dani siyasî û komelâ-yetiyeçbe ewe basi dû çeşine nasyon bû ke dewirekanyan her mêjû bû.

Êwe herdûktan Leser em kare pêk nayan, ewis eweye ke çarenûsi nasyonekan, û lem meydaneda nasyone borcuwaziye konekan, bibesitrê be çarenûsi sermayedariyewe. Herweha herdûktan pêknayen le ser ew basey ke el'ê be nemanî sermayedari nasyone borcuwaziye konekan namênin. Ey kewate çarenûsi em nasyonane ebê be çiyewe bibesitrê eger be çarenûsi sermayedariyewe ne besitirê? Aye şitêki ewende girane tê bigeyin ke legel' pêçanewey dewiri sermayedari ebê dewiri nasyone borcuwazekanîş ke bêçûy sermayedarin bipêcrête-we? Aye êwe bir'watan niye ke nasyone borcuwaziye konekan etwanin bibin û bi-

gor'ên le say sêberî rijîmî sovyatî û le say sêberî diktatorî pir'olîtarîda ? le hîçman kem nebû le we ne bê ...

Êwe lewe etirsîn ke nemanî ew nasyonaney ke le dewirî sermayedarîda hen şan be şanî nemanî gişt nasyonekan bê, wala şan be şanî nemanî hemû nasyonêk bê. boçî, û be çî bel'geyek? Aye êwe ber'astî ewe nazanîn ke bécige le nasyone borcuwazêkan nasyonî tirîş hen, nasyonî soşyalistî wa ke zor yekdigîrtir û zindû tir be corêk legel' hîç nasyonêkî borcuwazî na pêwrên?

Ewe hel'eketane be taybetî, çunke êwe le nasyonî borcuwazî bewlawe nasyonî tir na hênine ber çaw, le ber ewe çawlan gelê kiztir bûwe lewey ke sedeyek be tewawî bibînin, sedey peydabûnî nasyone soşyalistekani yekêlî sovyat ke le ser tepol'kekani

nasyone borcuwazê konekanewe hel'qul'awin.

A Eweye meseleke, çunke nemanî nasyone Borcuwazêkan manî nemanî gişt nasyonekan niye be corêki têkr'ayî, bel'kû manî nemanî nasyone borcuwazêkane û hîçi tir. ca le ser tepol'kekanî nasyone borcuwazêkanewe nasyonî tazey soşyalistî hel' equl'ên û egor'ên, zor zor yek digirtir le her nasyonêki borcuwazî to bîgirî, çunke ew nasyonane dûrin le nakokî sextî çînayetiyewe kewe ebête xore bo giyanî nasyone borcuwazêkan û çunke deskewtî gel ziyatir egirêtebe be corêk le gel' hîç nasyonêki borcuwazîda na pêwrê.

3 . Paşerojî nasyonekan û zimane niştîmanêkan

Êwe hel'eyekî zor zil eken katêk dewrî zal'bûnî soşyalîzîm le yek wil'ata û dewrî

zal'bûnî soşyalizim le sinûrêkî cihanîda wêk yek edene qel'em, guwaye el'ên ke tuwîna û pêwîstî hêye bo ne hêştinî ciyawaziye niştim inêkan û zimîne niştim inêkan û dazînewey taqe zim inêkî giştî, nek tenha le dewirî zal'bûnî 'soşyalizim le sinûrêkî cihanîda, bel'kû herweha le dewirî zal'bûnî soşyalizim le yek wil'ata. Êwe lêreda gelêk şiti zor ciyawaz legel' yek têkel' eken wata (ne hêştinî zordari niştim inî) û (ne hêştinî ciyawaziye niştim inêkan) legel' yek têkel' eken, herweha (ne hêştinî sinûrî niştimanî dewlet) û (le naw çûnî nasyonekan) û (çûne naw yek) î nasyonekan lêgel' yek têkel' eken.

Her ebê dest rabikêşin bo ewey ke hergîz cayiz nîye bo Markisistekân ke em mefhûme le yek neçûwane têkel' biken, çunke le layême, le wil'atekemana, zor demeke

zordarî niştimanî le naw birawe, bel'am eme hiç ewe na geyenê ke ciyawaziye niştimanêkan la birawin, û nasyonekan le wil'atekemana le nawçûn. Le lay ême, le wil'atekemana, demêke merizî⁽¹⁾ niştimanî dewil'et le naw birawe û pasewanî ser sinûr hel'gîrawe û gûmirig la birawe, legel'eweşa hiç eme ewe nageyenê ke nasyonekan çûne naw yek û zimane niştimanêkan le nawçûn, û em zimanane gor'awinewe be taqe yek zimanî giştî, her zimanêk bê, bo hemû nasyonekanman.

Êwe herdûktan razinîn lew xutbeyem ke le danîşgay komonistî zeh'metkêşanî rojhel'ata dam (le sal'î 1925)da, û le wêda ew qiseyem be diro xistewe ke el'ê le dewirî zal'bûnî soşyalizimda **le taqe** wil'atêkda, û

---

(1) meriz : sinûr

bo wêne le wil'atekey xomana, zimane niştimanêkan le naw eçin (Awa!) û nasyonekan etuwênewe û taçe zimanêki giştî der ekewê û şûwênî zimane niştimanêkan egirêtewe.

Êwe pêtan waye em qiseyey min pêçewaney ew base be nawbangey Lînine ke el'ê: Amanci soşyalizim tenha ne hêştini let let bûnî mirovayetî niye bo çend dewl'etêk û le naw birdinî hemû le yek dûriyek niye le beyinî nasyonekan, û tenha nizik bûnewey nasyonekan niye bel'kû çûne nawyekîşyane.

Bêcige leweş pêtan waye qisekem dûbare pêçewaneye legel' basêki liri Lînînda ke el'ê : Le dewiri zal'bûnî soşyalizima **le sinûrêki cihanîda** ciyawaziye niştimanêkan û zimane niştimanêkan dest be lenawçûn eken, û le paş em zal'bûne taçe zimanêki giştî cêy em zimane niştimanyane egirêtewe.

Emeş, hawr'êyîne be carêk na raste, eme
rê hel'e kirdinêkî tewawe.

Lemewe ber le serewe wulim cayiz niye
bo markisîstekan rûdawi le yek necû têkel'
biken wek «zal'bûnî soşyalîzim le taqe wi-
l'atêkda» û «zal'bûnî soşyalîzim le sinûrêkî
ciyhanîda» û biyan xene dû tay terazûyek-
ewe. Çunke nabê le bîrman biçê ke em rû-
dawe le yek neçûwane wêney pêçewaney
dû dewirî gelêk le yek ciyawazin, nek her
tenha le rûy katewe (ew şitey kewa yekcar
giringe) yek le yektirî ciyawazin. Bel'kû be
mahîyelîş le yek ciyawazin.

Ew şitey kewa hesti bawer' nebûnî nişti-
manî û ciya kirdinewey niştimanî û qîne-
berayetî niştimanî û be yekadanî niştimanî
ehurûjênê û piştî egirê bê guman core hest
kirdinêkî (zig mak) niye be kîney nişti-
manî, bel'kû hewil'danî Împiryalîzime bo
milkeç kirdinî nasyonî tir û tirsî em nas-

yonaneye le xeteri bendegeri niştimani .
 hiç gumanî tiya niye madam İmpiryalî-
 zimî cîhanî heye diyare ew hewl'e û em ti-
 rse her emênin, le encama bawir' nebûni
 niştimani û ciya kirdinewey niştimani û
 qîneberayetî niştimani û be yekadanî niş-
 timani herweha emêninewe le zurbey zori
 wil'atekana. Ca aye etwanrê be dil'niyayi
 biwitrê ke zal'bûnî soşyalizim û nemanî
 Împiryalîzim le taqe wil'atêkda manay ne-
 manî Împiryalîzim û zordari niştimaniye
 le zori wil'atanda? Aşkiraye eme na şe. Be-
 l'am le mewe der ehênirê ke zal'bûnî soşya-
 lîzim le taqe wil'atêkda egerçî be şeweyekî
 karîger Împiryalîzimî cîhanî bê hêz eka,
 bel'am ne zurûfî pêwîst durust eka û ne eş-
 tuwanê durusti bika bo çûne naw yekî
 nasyonekan û zimane niştimanêkanî dinya
 le taqe yekêki giştîya

Dewrî zal'bûnî soşyalîzim le sinûrêkî cîhanî-
 da ci, aye le gel' dewri zal'bûni soşyalîzim le taqe
 wil'atêkda, ber le hemû şték, leweda ke Împiryalî-
 zim le gişt wil'atanda rişekêş ekirî, û arezûy ser-
 şor kirdin be nasyonanî tir nahêl'rê û herweha
 metirsî xeterî bendegerî nîştimanî le naw ebirê
 wek yek, dîsan bawir' nebûnî nîştimanî û qînebe-
 rayetî nîştimanî le binçînewe hel' ekendirê, û
 hemû nasyonekan le taqe rijîmêkî abûrî soşyalîstî
 cîhanîda yek exirên, be we zurûfî rasteqîney pê-
 wîst peyda ebê bo çûne nawyeki hemû nasyone-
 kan bere bere le taqe yekêkda.

Ewe ciyawazî binçîneyî beyinî em dû dewire
 bû.

Bel'am ew encamey le me wer egîrê eweye
 têkel' kirdinî em dû dewire ciyawaze û xistiniane
 naw dû tay terazûyekewe manay be hel'eçûnêkî
 gewireye bergîz na bexîşrê. Bam biger'êyînewe
 ser wutarekem ke le danîşgay komonîstî zeh-
 metkêşanî rojhel'atda dawme, û le bareyewe
 wûtrawe :

« Le barey peydabûnî taqe zimanêkewe qise eken (be wêne kawtiskî) bo gişt mirovayetî û nemanî hemû zimanekanî tir le dewirî soşyalîzima. min zor kem bawir'im bem tiyorîye heye, tiyorî taqe zimanêk ke hemwan bigrêtewe. û taqî kirdinewe be hemû barêkda, pişti em tiyorîye nagirê bel'kû be diroy exatewe. heta êste îş û kar be corêk royîştûwe ke şorişî soşyalisti jimarey zimane-kani kem ne kirdotewe bel'kû ziyadî kirdûn, çunke şoriş be hurûjandini qûl'tirîn rîzî mirovayetî û pal'pêwenanî bo ser şanoy siyasî, bo berengarbûnî jiyani taze zincîreyekî tewaw lew netewe tazane ra eper'enê kewa lewe pêş hemû nasyonî ne nasiraw bûn yan kem nasiraw bûn. kê bir'way ekirid ke le Rûsyay Qeyserî kona nizîkey penca nasyon û netewe bijî? Bel'am şorşî Oktober kotû zincîrî konî piçir'and û komel'êk lem gel û netewe le bîr ne mawaney pal'pêwe na bo ser şano û jiyane-kî taze û gor' anêkî nuwey kirdin be bera.

Lem pirse⁽¹⁾ wergirawewe der ekewê ke min

(1) Pirse : جمله

beramber xel'qî wek Kawtiskî rast bûmetewe ke hemîşe û heta êsteş fir'î be ser meseley nişlimaniyewe niye, û le rijimî gor'anî nasyonekan tê naga û agay lew hêze mezine niye ke le dewam kirdinî nasyona heye, û tuwanay çûne naw yekî nasyonekan be şitêkî rast ezanê hetawekû le pêş zal' bûnî soşyalizima be maweyekî dirêj wata le dewirî rijimî borcuwazê dîmokiratlêkana, û be Fîzêkewe be (kirdewey)el'manekana hel'eda katêk ke xel'qî çikya (Bohîmya) yan qût da paşan be şeweyekî zor sexîfane pêy waye ke çikekan bûne Cermen, û çikekan paşerojyan niye wek (Nasyon).

Bêcge leweş lem pirse wergîrawewe wa der ekewê ke min le wutarekema mebestim le dewirî zal'bûnî soşyalîzim ne bûwe le sinûrêkî Cihanîda, bel'kû mebestim le

dewrî zal' bûnî soşyalizime le taqe wul'atêkda û hîcî tir. Lem şuwêneda danim piya nawe, (û êsteş danî piya enêmwewe) ke dewirî zal'bûnî soşyalizim le taqe wul'atêkda, zurûfî pêwîst amade nakat bo çûne naw yekî nasyonekan û zimane niştimanêkan-yan, û em dewire, be pêçewanewe, nawçeyekî minasib amade ekat bo jiyanewe û geşe kirdinî ew nasyonaney kewa le rabûrdûda çewsawey destî Împiryalizimî Qeyserîyewe, û îmr'o şorişî sovyatî rizgarî kirdûn le çing zordarî niştimanî.

Duwayî, lem bende wergîrawewe der ekewê ke êwe serinci ew ciyawaziye gewireyetan ne dawê ke le beynî dû dewirî mêjûyî ciyawaza hen, û be pêy ewe le meşzay wutarekey Sitalin ne geyiştûn, û encamî ew hemûweş eweye herdûktan le naw hel'e taybetiyekanî xotana rêgetan wan kirdûwe.

Ba bêyine ser basekanî Lînin le barey le naw çûn û çûne nawyekî nasyonkanewe paş zal' bûnî soşyalîzim le sinûrêkî cîhanîda

A eweş yekêke le basekanî Lînin ke le wutarêkî Lîninewe wergîrawe be nawî (şorişî soşyalîzim û heqî Nasyonkan le bir'yarî çarenûsa). kewa le sal'î (1916) da bil'aw kirayewe, û nazarê sebarete be çî le namekantana be şêweyekî tewaw wertan ne girtûwe :

«Amancî soşyalîzim her tenha nehêştinî let let bûnî mirovayetî niye bo çend dewl'etêk û le naw birdinî hemû le yek dûriyek niye le beyinî nasyonkana, û le yek nizîk kirdinewey nasyonkannîye, bel'kû çûne naw yekîşyane... û wek çon mirovayetî natuwanê biçête dewirî le naw birdinî çinekanewe cige paş maweyekî întîqalî ne bê ke dîktatorêtîy zor lê kiraw eybir'ê, awaş

mirovayetî naluwanê bigate çûne naw yekey nasyonêkan, ew çûne naw yekey kewa bûnî bo nîye cige paş maweyekî întiqalî nebê le rizgar bûnî tewawî hemû nasyone zor lê kirawekan, wata serbestî ciyabûneweyan». «Temaşay k. 1 , la. 40 bike».

A ameş basêkî tirî Lînîne ke ewîştan be tewawî wer negirtûwe.

Madam Ciyawazîye niştimanêkan û ew ciyawazîyaney kewa nasyonêkan le yektir hel'awêrê le beyinî gelan û wul'atanda heye - û em ciyawazîyane emênin hetawekû hatine dî diktatoreti pirolitarya le sinûrêkî cîhanîda bo maweyekî dirêj û zor dirêj - diyare ewey ke yekêti teknîkî Înternasyonalist gerekêti bo bizûtinewey komonîstaney kirêkaran le gişt wul'atanda ne hêştinî heme renga ciyawazîye niştimanêkan û le naw birdinyan nîye « ke eweş le

barî êstemana wek zinde xew waye». Bel'kû telbîqî sereta binçîneyekanî komonîzime «wata desel'atî sovyatî û diktatorêfî pîrolîtaryayê» be şêweyek ke bitwanrê, le zurûfêkî diyarî kirawa, em serelayane be corêkî rast bigor'rên, û wayan lê bikirê ke le gel' ciyawaziye niştimanêkan û ciyawaziye niştimanêkanî dewl'etêkî xoyî biguncê, paşan telbîq bikirê». «Temaşay k. 25, la, 227 bike».

pêwîste dest rabikêşîn bo ewey ke em bende le namilkekey Linînewe wergîrawe ke nawî «nexoşî (çep'r'ewî) minal'aneyê le komonîzima». ke le salî 1920 da bil'aw kirawetewe, wata **paş** zal' bûnî şorişî soşyalîzim le taqê wul'atêkda, û **paş** zal' bûnî soşyalîzim le wul'atekemana.

Lem bende wergîrawanewe der ekewê ke Linîn rêy le naw çûnî ciyawaziye niş-

timanêkan û çûne naw yekî nasyonekan na bestê be dewirî zal' bûnî soşyalizimewe le taqe yek wul'ata, Bel'kû tenha ey bestê be dewirî paş hatine dî diktatorêti pirolitariyewe le sinûrêkî cîhanîda, wate ey bestê be dewirî zal' bûnî soşyalizimewe le gişt wul'atanda, katê ke binçînekanî abûrî û soşyalistî cîhanî da enrê.

Herweha lem bende wergîrawanewe der ekewê ke Lînin hewil'danî ewaney ke cîyanewê rêgey le naw çûnî cîyawaziye niştimanêkan bi bestin be dewirî zal' bûnî soşyalizimewe le taqe wul'atêkda, wata le wul'atekemana, be zinde xew edate qel'em.

Bêcge leweş, lem bende wergîrawanewe wa der ekewê ke Sitalîn be tewawî le ser heq bûwe katêk le wutarekeya ke le danîşgay komonîzîmî zeh'metkêşanî rojhel'at dawye û tuwanay le naw çûnî cîyawaziye

niştimanêkan û zimane niştimanêkanî be rast ne zanîwe le dewirî zal' bûnî soşyalizima le taqe wul'atêkda, wata le wul'ate kema. Bel'am êwe be carê le ser na heq bûn ke layengirî şitêktan kirdûwek legel basekey Sitalîna dû berey nakokin.

Duwayî lem wergîrawanewe der ekewê ke êwe be têkel' kirdinî dû dêwirî ci awaz bo zal' bûnî soşyalizim, le Lînin ne ge îştî û pêr'ewî Lînin tan gêr' kirdûwe le barey mesely niştimanîyewe, encamî emeş eweye ke bê ewey desel'atitan be ser xotana bi bê, be rêgeyekda kewtûnele rê ke hîç mafi be Lîninîzimewe nîye.

Şitêkî rast nîye kewa bizanrê nehêştinî Çiyawaziyê niştimanêkan û le naw çûnî zimane niştimanêkan rastewxo pêk dên paş rûxanî Împiryalizimî cîhanî û be çaw tirûkandinêk û le le rêgey ew şitewe ke etwanrî pêy biwitrê der kirdinî merasîm le serewe.

Hiç şitêk niye lem bel'aye quristir bê. Çün-
ke hewil 'dan do tuwandinewey nasyon le
rêgey der kirdinî merasîmewe le serewe û le
rêgey zor lê kirdinewe manay waye piyaw
ebê be bûkeşûşeyek be best împiryalizim-
ewe û manay ser negirtinî meseley rizgar-
bûnî nasyonekane, û zinde de çal' kirdinî
meseley rêkxistinî herewez û birayeti bey-
inî nasyonekane. em çeşine'siyasetane ha-
wtay siyasetî tuwandinewey nasyonekane.
Bê guman herdûktan ezan n ke siyasetî tu-
wandinewe be carêk konkiritî markisîzi-
mî Lîninîzim êpî ekatewe. çünke siyasetêkî
dujminaneye legel' gel û xuwênexuwêy şo-
rişe, bew pêyey ke siyasetêkî kuşindeye.
Bêcige le weş,şitêkî Aşkiraye, ke nasyone-
kan û zimane niştimanêkanyan hel'dawêr-
ên be xo ragirtinî be enbaze û hêzî meziny-
an le derengar kirdinî siyasetî tuwanewe-
da. Turkekan şeyday siyasetî tuwandinew-
en, û pistirînî ewanen ke em siyaseteyan be
kar hênawe, ewe bû nasyone. Bel'qanêkan-
yan azarda û le pelûpayan xistin, bel'am le

wuzeyana ne bû qir'yanken, nek her تنها eweş bel'kû na çar bûn be mil keç kirdim û Rûs piristekan leRûsyay qeyserida û Cermen periste Birûsie El'emanekan kewa çepyan ne bû le turke millet tuwênerewekan, he 'yan kutaye ser nasyonî Pol'oni û le sed sal'ziy-tir eşkenceyan dan, herweha Êranî û Turke millet tunerewekan mawey sedan sal' hel'yan kutaye ser geli Ermenî û Corcî û azaryan dan û hewil'yan da bo qir'kirdin-yan, le gel' eweşa neyan tuwanî em gelane le naw berin, nek her تنها eweş, bel'kû be pêçewanewe naçar bûn be milkeç kirdin.

Pêwiste hemû em şitane bigirîne ber çaw hetawekû be şêweyekî rast eqîne rêgey rûdawe çawer'wan kirawekan lèk bideyne-we le barî serincî gor'anî nasyonewe, rastewxo paş rûxanî împiryalîzîmî Cihanî.

Hel'eye wa bizanin ke yekemîn piley dewirî diktatorêti cihanî pirolîtarya ebête seretay le nawçûnî nasyonekan û zimane niştîmanêkan, seretay durust kirdinî taqe zimanêki giştî. Be pêçewanewe, yekemîn

pile ke be carêk zordarî niştîmanî tiya le naw ebirê, ebête piley neşûnimay nasyone çewsawekanî peşû û zimane niştîmanêkanyan û geşe kirdinyan, û ebête piley çunyekî le beyinî nasyonekana, û piley rişekêş kirdinî kembawir'î beyinî nasyonekan, û piley damezirandin pitew kirdinî peywendîye Înternasyonalistekan le beyinî nasyonekana.

Tenha le piley dûwemî dewirî diktatorêti cîhanî pir'olitarîda, û be qed ewendey ke tape abûriyekî soşyalistî cîhanî peyda ebê, û cêyabûri sermayedarî cîhanî egirêtewe, tenha lem pileyeda şitêk der ekewê le zimani gişti eçê, çunke tenha lem pileyeda nasyonekan hest be pêwistî bûnî tape zimaneki Înternasyonalisti muşterek eken le pal' zimane niştîmanî xoyana, bo asan kirdinî amşo kirdin û rayî kirdinî herewêzî

abûri û xuwêndewari û siyasi. Bem core
lem pileyeda zimanê ki Înternasyonalisti
giştî ebê şan be şanî zimane niştimanêkan.
Eşê ke le seretaea taqe nawçeyekî abûri
cihani giştî da ne mezirê bo hemû nasyone-
kan legel' zimanêki giştî, bel'kû çend naw-
çeyekî abûri kişweî da bimezirê bo çend
tîreyek nasyoni serbexo, legel' zimanêki
serbexo bo her tîreyek lew nasyonane, ten-
ha le encamî eweda em nawçane yek egirin
le taqe nawçeyekî giştî Cihanîda bo abûri
soşyalistî legel' taqe zimanêki giştî bo he-
mû nasyonekan.

we le piley dûwemî dewirî diktatorêti
cihani pirolîtarîda, katê ke rijimî abûri soş-
yalistî cihanî binbest ebê be radeyekî kafi,
û soşyblîzim eçête' giyani gelanewe û katêk
gelan be şêweyekî piraktîki îqnai ebin be
çakey zimane giştêke le çaw zimane nişti-

manêkane ew demê ciyawazi niştimaniû zimanekan dest he neman eken, û zimanêki cihanî gişti bo hemwan cêgey ewane egirê.

Ewe he birûbawir'î min wêneyeki teqribî bû bo paşe roji nasyonekan, wêney gor'anî nasyonekan le rêgey çûne naw yekyanewe le paşe roja.

4. Siyasetî partî⁽¹⁾ le meseley iştimanîda

Yekêk le hel'ekantan eweye k êwe wa er'îwanine meseley niştimani nek wek be-şêk le meseley giştî le barey gor'anî kome- l'ayeti û siyasi komel'ewe, ke her bem me- sele giştîyewe bestirawe, bel'kû wek şitêki serbexoy berdewam ke be dirêjayî mêjî ne le rewîştîya egor'ê û ne le suruştîya egor'ê gor'anêki binçineyî. le her ewe eweyke markisistêk ey binê êwe nay binin, wala

---

(1) Mebestî le partî komonistî yekêtf Sovyate.

nazanin ke meseley niştimani heta ser suruştêki tenhay niye, bel'kû suruştî bizûtînewey niştimani egor'ê û pêsipêrrawêkani wek xoy namênê be pêy ciyawazî pilekani gor'anî şoriş.

Ewey be şêweyekî mentîqiyane ewe lêk edatewe ew waqîye pir' le daxeye, waqîyi ewey ke êwe hem asaniye çend dewirêki le yek neçû le dewirekani gor'anî şoriş têkel' yek eken û eyan xene beramber yek, hesti pê naken ke gor'anî suruşt û pêsipêrrawî şoriş le pile ciyawazekani gor'ana ebête hoy çend gor'anêki pêwist le suruşt û pêsipêrrawî meseley niştimani, û pê be pêy ewe siyasetî partiş egor'ê le meseley niştimanîda û le encamda siyasetî partî le meseley niştimanîda, ew siyasetey ke bestirawe be taqe dewirêk le dewirekani gor'anî şorişewe, na tuwanrê be topizî lem dewire ciya biki-

rêlewe û he ber zor biguwêzirêlewe bo dewirêki tir.

Markisîste Rûsekan be wuçan eger'ancwe ser em serelaye, seretay ewey ke meseley niştimanî beşêke le meseley gişli le barey gor'anî şorişewe, û meseley niştimanî le hemû core rîlekani şorişa pêsipêrrawî ciya ciyay xoy heye legel' suruştî şorişa rêk ekewî le hemû demêki mejûyî nasirawda, û pê be pêy ewe siyaselî partiş egor'ê le meseley niştimanida.

Le dewirî pêş şer'î cihanî yekema, katêk ke mêjû le Rûsyada pal'î be şorişî borcuwazî dîmokratîyewe na be ser şano lew pêyey ke pêsipêrrawî ew demeye, markisîte Rûsekan çar kirdinî meseley niştimanîyan best be çarenûsî inqîlabî dîmokratîyewe le Rûsyada. Partêkeman rûxanî qeyiserêti û rişekêş kirdinî paşmawey derebegî

û bil'aw kirdinewey dîmokrasi 'e wul'atekeda be şêweyeki tewaw, be baştirin çar daye qel'em bo meseley nîştimanî, ke bituwanrê bikirê le say sêberî sermaydarîda.

Ewe bû siyaseti partî lem dewireda

Wulare be nawbangekanî Linîn le harey meseley nîştimanî ewe eger'êtewe bo em dewire, lew wutarane (çend serincêkî rexinegirane le barey meseley nîştimanî ewe). Linîn eme xuwarewey tiya el'ê: «.. Min be dil niyayî we el êm ke tenha taqe çarkirdinêk heye bo meseley nîştimanî, madem be wêneyekî giştî, tuwanî ewe. heye le dinyay sermaydarîda, û em çarkirdineş bil'awkirdinewey dîmokirasî binc dakutrawe. û bo îspatkirdinî ewe Siwîsra ehênime pêşewe be wêne ».

(Temaşay k. 17 , la. 150 , bike).

Namîlkekey Sitalînîş ke nawî (Markisîzim û meseley nîştimanî) e her eger'êtewe bo em dewire lewêda tiyatê ke :

«duwa rûxanî bizûtinewey nîştimanî nayete dî cige legel' rûxanî borcuwazêti nebê. Herweha asa-

yiş be tewawî bin best na bê cige le dinyay soş-
yalizima ne bê. Bel'am eşê le say sêberî sermaye-
darîda têkoşanî niştimanî rapêç bikirê bo sinûrî
nere kemî û le binçînewe hel' bikendirê, û way lê
bikirê here kemtirîn ziyan bigeyenê be pir'olftar-
ya . Bam Siwîsra û Êmerîka bikeyin be nimûney
em wêneye. û eweş êbê dimokiraşî le wul'atekeda
bilaw bikirêtewe û tuwanayekî ewto bidirê be
nasyonekan ke be serbestî bigor'ên».

Le piley dûwemîşa wata le dewirî şer'î cîhanî
yekema katê cengî dûr û dirêjî beyinî herdû bere
rêkkewtûwekey Împiryalîstekan wuzey le Împir-
yolîzimi cîhanî birî, û katêk tengûçel'emey rijîmî
sermayedarî geyişte pope, û katêk wul'ate dagîr-
kirawekan û begel' kewtûwekan hestane ser piyan
bo bizûtinewey rizigarî xuwazane tenîşt çînî kirê-
karewe le (wul'ate xawen musteimerkana» , û
katêk meseley niştimanî geşey kirid û bû be mese-
leyekî niştimanî û meselay musteimerat, û katêk
berew yek girtûy çînî kirêkar le wul'ate semayeda-
re pêşkewtûwekan û gele çewsawekanî wul'ate

musteimerekanî wul'ate îstîmar kirawekan û begel' kewtûwekan destî kird bewey bibête hêzêkî rasteqîne, û le encamda, katêk meseley şorişî soşyalistî bû be meseleyekî demûdest, ew kale le tuwanay markîsîste Rûsekana nema ke be siyasetî dewirî pêşû razî bin, û be pêwîstyan zanî be çarkirdinî meseley niştîmanî û meseley musteimerekan bibestin be çarenûsî înkîlabî soşyalistewe.

Partî pêy wabû ke çaktirîn çar kirdin bo meseley niştîmanî û meseley musteimerekan le zurûfî ew h'eleda rûxanî desel'atî sermaye û cêgîr kirdinî dîktatorêtî pirolîtarya, û der kirdinî leşkîrekanî împîryalîste le sinûrî wul'ate musteimerekan û begel' kewtûwekane û dan piyanane be heqî ciyabûnewey em wul'ataneda û demeziran dînl dewl'etî niştîmanîye boyan, û rîşekêş

kirdinî dujminayeti niştimani û nexmey
regezperisti û bebêz kirdinî peywendi in-
ternasyonaliste le beyinî gelana, û rékxis-
tini abûriyeki niştimani yekgirtûy muşte-
reke û dameyirandini hereweziyeki bir-
ayaneye le beyinî gelana le ser em binçine-
ye. ewe bû siyaseti parti lem dewireda.

Em dewireş hêştta her dîr bû le mawe-
keyewe, çunke a ew denî desti pêkirdi bû,
bel'am hiç gumani liya ne bû kewa lewela
goy huner ebalewe.

Meseley dewiri êstey gor'anî şoriş le wu-
l'atekema le gel' siyaseti imr'oy parti eh-
miyetêki taybeti pê edirê.

Ebê destêk ra bikêşirê bo ewey ke wul'a-
tekema este derî xistûwe ke taqe wul'atê-
ki amadeye bo rûxani sermayedarî, û her
be rastiş sermayedari rûxandûwe û dikta-
torêti pirolitaryay cêgir kirdûwe.

Û le encamda kelêneke hêştâ gewireye ber lewey dîktatorêti pirolîtarya le **sinûrêkî Cîhanîda** bête di, be wateyeki tir ber lewey soşyalîzim **le gîşt wul'atanda** zal' bibê.

Herweha ebê dest rabikêşin bo ewey ke ême, be le naw birdinî desel'atî borcuwazi ke le demêkewe le hel'sûkewiti konî dîmokratyaney xoy çole derewe, pê sipêrrawî (Bil'aw kirdinewey dîmokirasî tewaw le wil'atekemana) çar kird î rijimî zordarî niştîmanîman le naw bird û çun yekî beyinî nasyonekanman hênaye di le wul'atekemana.

Wak derkewlûwe diyare, em çarkirdinane çaktirin hon bo rişekêş kirdinî neşmey regezperisti û qîneberayeti niştîmanî, û cêgîr kirdinî bawer' le beyinî gelana.

Duwayî ebê destêk ra bikêşin bo ewey ke le naw birdinî zordarî niştîmanî bû be hoy

jiyanewey nîşlimanî ew nasyonancy kewa le raburdûda zor lê kiraw bûn le wul'atekema, û bû be hoy behêz kirdinî peywendî hawr'êyeti înternasyonalistî le beyinî gelanî wul'atekema û rêkxistinî herewezî le beyinyana le barî damezirandinî soşyalîzimewe.

Pêswîste basêki ewe bikeyin ke em nasyonane rastewebûwane wek ew nasyone borcuwazîye konane ne mawnetewe ke borcuwazêlî pêşr'ewî ekirdin, bel'kû hemû nasyonî soşyalistî tazen le ser darûperdûy nasyone konekanewe hel'qul'îwin û partî komel'anî xel'qî înternasyonalistî zeh'metkêş pêr'ewîyan eka.

Sebaret be we partî way be pêwîst zanî ke destî yarmeyetî dirêj bika bo ew nasyonaney ke le wul'atekema jiyawnetewe ta be hemû hêyêkiyanewe bikewine ser pê,

û kul'tûr'î niştimanîyan bikewête û û bigor'ê, le ber ewe qutabixana û şano û gelê nawiçey kul'tûr'î tirzor eka bo ewey zimanî zigmakî tiya bil'aw bêtewe, paşan dezga partêkan û neqabêkan û herewezêkan û dezga dewl'etêkan û organe abûrêkan eka be hî gel be wey endamekanî le rol'ey ew nasyone da enê, paşan hemû mîleke niştimanêkan û partêkan û sovyatêkan exate jêr destî xoyewe, û lixaw exate demî ewanewe ke he wil' eden, serer'ay hemî jimarçyan, bo tegeredan lem siyasetey partîda.

Emeş manay weye ke partî êste û leme duwaş piştgirî gor'an û geşe kirdinî kul'tûr'î niştimanî gelanî wul'atekeman eka, û meseley cêgir bûnî nasyone soşyalîste tazekanman han eda, û bergirî kirdin bo em meseleye û parastinî le hemû çeşine dujminêkî «Lînin» exate estoy xoy.

Le namekantana wa der ekewé ê we bem siyasetey partékeman razî na bin, yekemîn hoy eweş eweye êwe nasyone soşyaliste tazekan legel' nasyone borcuwazê korëkan têkel' eken û tê nageyiştin ke kul'tûr'e nîştimanêkanî nasyone sovyaliye tazekan be xoyan û nawerokyanewe kul'tûr'ê soşyalistîn. Û dûwemîn, boy eweş, eweye êwe le meselekanî Lîninîma be tundiwe simkol' ekenbim bexşin le bekarbênanî em wate naşirînedan - û be şêweyekî zor xiraf le meseley niştimanî hal'î bûn.

Êwe Serincêk biden bam bo em mesele sùkel'eyey xuwarewe bê ; hemûman bas le pêwistî şorişî kultûr'î ekeyin le wul'atekema, ca eger le mewqîfêkî tun û tol'a westayin beramber bem meseleye, û nextêk zimanî xoman le çenebazî girtewe, ew h'ele ebê yekemîn hengaw binêyin hem rêgeye-

da, wata ber le hemû şitêk ebê xuwêndewarî ser-
 etayî be zor bisepênîn be ser hemû hawnîştima-
 nekanî wul'atekemana be ewey ciyawazî netewa-
 yetî tiya bê, paşan xuwêndewarî nawendî. Aşkîra-
 ye be bê ewe hiç gor'anêkî kul'tûrî le wul'ateke-
 mana rû nada. Îtir way le qise kirdin ehênim le
 barey şorişî kul'tûrîyewe. Paşan be bê ewe hiç
 raperinêki rasteqîney pişesazî û kiştûkalîman la
 der nakewê herweha wul'atekesman bergirîyekî.
 ewtoy nabê pişî pê bibeştirê.

Bel'am çon etuwanrê ewê pêk bihênrê eger
 hatû nîsbetî sedaney ne xuwêndewarekanî wul'a-
 tekeman xiraye ber çaw ke hêştê her zor gewire-
 ye, û le heeêk nasvonekanî wul'atekemana egate
 80 - 90 le seda.

Le ber ewe ebê wul'ateke be tor'êkî çir' da bi-
 poşîn le qutabxane û her be zimanî ew şuwênane
 û mamost w way bo amade keyin ke şarezay zim-
 anî ew şuwênane bin .

Le ber ewe p'wîste hemû cîhaze îdarêkan bi-
 kirên he hî gel her le partî û neqabîyewe heta
 egate cîhazekanî dewl'et û dezga abûrêkan bewey

ke hemû endamekanî le rol'ey ew nasyone da binrên.

Bo eweş ebê rojname û şano û sînema û dezgay kul'tûrî tir bil'aw bikirêtewe be zimanî dayik û bawik.

Eger epirsin, boçî be zimanî dayik û bawik ? çunke be milwên le komel'anî gel etwanin serkewtinêkî zor bihênine dest le rûy gor'anî kul'tûrî û siyasî û abûrîda tenha be zimanî bawik û dayik, wata be zimanî nîştimanî.

Paş hemû ewanev wutran pê m wave ke best kirdin bem base be giranî ne mawetewe ewiş eweye I înînistekan, diyare eger wîstiyân be I înînstî bi mêninewe, na bê le meselev nî timanîda rêy siyasetêkî tir bigirin cigee ew siyasete ne bê ke êste le wul'atekemana pêr'ewî ekirê .

Ey wa nîve ?

Kewate ham kotayî be baseke bihênîn Min lam waye weramî hemû pîrsvarekartan û xeyal'ekantanî dayewe. 18 Mart 1929

**Îtir sil'awî komonîstanem
pêşkes ekem
Y. Sitalîn**

